

סוגיות בדף היומי

נדרים ע"ו: מש' "הפרת נדרים כל היום יש בדבר להקל ולהוזמיר כיצד נדרה בכל שבת..."

בספרו "ידות נדרים" הביא טעם מעניין: כדי לומר לנו שגם בשבת לא יוכל להפר רק עד שמחשיך, שהיה מקום לומר שבשבת לענין מלאכה יש תוספת שבת וגם לאחר חשיכה אסור לעשות עדיין מלאכה במוצ"ש, היינו חושבים שגם בנדר של שבת יהיה מותר להפר אפי' אחרי חשיכה כל זמן שקיים איסור מלאכה לגבי שבת, קמ"ל שבנדרים לא כך אלא כמו כל השבוע שמותר להפר רק עד שחשיכה. [הרה"ג מייכל זילבר שליט"א]

הטעם שהמש' הביאה דוגמא של שבת, הסבירו המפרש והרא"ש: היות ובשבת ידוע שליל שבת הולך אחר יומו, כדכתיב: "ויהי ערב ויהי בוקר", וכן מובא טעם זה בשט"מ, אבל בתוס' חדשים במשניות מובא טעם: שהמשנה רצתה להורות שהיום הולך אחר הלילה, שהיה מקום לסבור שנדרים זה לשון קרבן (קונס), וכמו שבקרבנות, הלילה הולך אחר היום, קמ"ל שבנדרים זה לא כך אלא היום הולך אחר הלילה. ה"י שאל

נדרים פ"א. "זהו בבני עמים שמוך תצא תורה שנתא יל בים בורכי שמוך תצא תורה"
עם מים משום שלא היה שותה מחוץ לסוכה. והנה מהכלי הקטן הזה שנקרא דלי, נוזלים מים רבים. וזהו רמז שהרבה תורה תצא דוקא מבני עניים שהם בבחינת כלי קטן וק"ל. (האר עינינו)

יש לומר דדריש "דליו" מלשון דל ואביון כינוי לתורה וכמ"ש [ישעיה נ"ה א'] "הוי כל צמא לכו למים". ויש לומר עוד דדריש הכי דדלי הוא כלי קטן וכמ"ש בסוכה [כ"ו ב'] שהעלו לסוכה דלי

נדרים פ"א. "ובפני מה אין מצויין ת"ז לצאת ת"ז מבניה"
שאינם ת"ח והוא תמורה. ועל זה אמר שאם כי הסביבה משפיעה ואדם נמשך אחר הסביבה ובודאי שדמות האב היתה אמורה להשפיע, אבל בענין זה של לימוד התורה של הבנים רואים שיש הנהגה אחרת לבריאה, ואין כל כך את כח ההשפעה הסביבתית והדוגמא האישית של האב, ולכן כאמור חלקם של אותם בנים של ת"ח אינו גדול יותר מבנים של בעלי בתים. ולפיכך היה תימה מדוע שונה היא ההנהגה בענין זה, ומשני כדי שלא יאמרו שהתורה היא ירושה וכו'.

נדרים פ"א. "ובפני מה אין מצויין ת"ז לצאת ת"ז מבניה"

[האר עינינו]

לכא' הענין קשה דאיך מדובר, דאם אותם בני ת"ח הם לומדים תורה א"כ למה שלא יצאו מהם ת"ח ואם מדובר שבני הת"ח לא לומדים א"כ ודאי שלא יצאו מהם ת"ח, והוא פלא. וי"ל דודאי איירי באותם שאינם לומדים, והיא גופא קא קשיא שהרי האדם מושפע מאוד מסביבתו וא"כ אותם בני ת"ח שגדלים אצל אבותיהן ששקועין בלימוד התורה יומם ולילה, היו צריכים להיות כולם עוסקי תורה מכח השפעת הסביבה והחינוך שהם מקבלים, ואעפ"כ לא מצינו שאחוז לומדי התורה אצל בני ת"ח הוא יותר גדול מאחוז הלומדים אצל בנים של אבות

נדרים פ"א. "א"ר יהודה אמר רב לומר שאין מברכין בתורה תזילה"

נדרים פ"א. "א"ר יהודה אמר רב לומר שאין מברכין בתורה תזילה"

הגמ' מביאה אימרה משמו של רב: "מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פרשוהו עד שפרשו הקב"ה בעצמו. דכתיב: "ויאמר ה' על עוזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה". היינו: לא שמעו בקולי, היינו, לא הלכו בה. א"ר יהודה אמר רב: לומר שאין מברכים בתורה תחילה".
הראשונים מסבירים במקום: הנביא ירמיהו פותח בשאלה: מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דיבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ וכו', הנביא מחפש את סיבת החורבן, הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא זה שגילה את הסוד "לא שמעו בקולי ולא הלכו בה", לא די שלא שמעו בקול התורה אלא גם לא הלכו בה. מהו הייתור של לא הלכו בה, גילה לנו רב: שכוונת הקב"ה: שלא ברכו בתורה תחילה. והב"ח בס' מ"ז מסביר: שכוונת רב לחביבות של דברי התורה, ולהכנה לדברי התורה.
האחרונים ובראשם התורת חיים במסכת ב"מ מתפללים מה כוונת הגמ', דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פרשוהו, הרי נאמר במפורש בתורה כמה וכמה פעמים, שכאשר בני ישראל יטו מדרך הישר וממצוות התורה הקב"ה יעניש אותם בחורבן הארץ. וביותר, הרי במס' יומא מתבאר: שהבית הראשון חרב משום 3 עבירות חמורות: עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, א"כ מה פשר דברי הגמ' שדבר זה נשאל

לנביאים ולחכמים ולא פירשוהו, הרי הדבר כן מפורש. וביותר, שם נאמר שהחורבן היה משום שלושת העבירות החמורות, ואילו כאן מתבאר מפי ה', שהסיבה היתה סיבה אחרת לגמרי, על שלא ברכו בתורה תחילה. האחרונים מאריכים בישוב קושי' זו. בהגהותיו של כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א על מס' נדרים, מופיע תי' נפלא משמו של הגאון ר' מנחם מנדל אלתר. כאשר הנביא ירמיהו עומד ותמה: מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דיבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ, אינו תמה מה היתה הסיבה הישירה לחורבן, סיבה זו ידועה היטב לנביא, כפי שידועה לנו מהגמ' ביומא על שלושת העבירות החמורות. שאלתו של ירמיהו מתייחסת לשרשי העבירות, וכך מתכוון הנביא לתמוה כיצד באמת יתכן שדור דעה שזכה לבנין בית המקדש ולהשראת השכינה הגיע למצב כה חמור עד שעברו על שלושת העבירות החמורות, מה הייתה תחילת ההדרדרות, מה הייתה העבירה הקלה אותה דשו בני אותו דור שגררה אחריה עבירות נוספות עד לעבירות החמורות, הרי לא יתכן שדור שזוכה להשראת השכינה מגיע לשפל כה חמור של שלושת העבירות בבת אחת, דבר זה לא נתבאר בשום מקום, רק הקב"ה בכבודו ובעצמו גילה את הסוד, שלא ברכו בתורה תחילה, חוסר החביבות וההכנה לדברי התורה, זו היתה העבירה שבעקבותיה התדרדר הדור עד לג' העבירות החמורות.

נדרים פ"א. "שאלין מברכין בתורה תזילה"
[האדמו"ר מטאלנא שליט"א]

[האדמו"ר מטאלנא שליט"א]

נדרים פ"א. "שאלין מברכין בתורה תזילה"

שלא היו מברכים בתורה תחילה, שהברכה צריכה להיות סמוכה ללימוד, וכאמור לא היו מתחילים את היום בדברי תורה. וזו הטענה הגדולה אשר עליהם, שהרי לפי נוסח הברכות 'לעסוק בדברי תורה' 'זהו ערב נא' 'זאשר בחר', אנו למדים שהתורה היא עיקר העיקרים ואיתה צריך להתחיל את היום, ולא שיתכן מצב שלבסוף לא ילמד. ולפי דעת רבינו יונה בודאי שלמדו מיד כשהשימו אבל לא היו מברכים על התורה מפני שלא היו מחשיבים אותה, ועדיין צ"ב.

וכתב הר"ן וז"ל תחילת עסקם בכל יום דהיינו לעסוק בדברי תורה והערב נא אשר בחר ע"כ. ובד"ה "דבר זה" הביא את פירשו של רבנו יונה שמצא במגילת סתרים עיי"ש. והנה לשון הר"ן הנ"ל קשה להולמו דמהו זה שכתב תחילת עסקם בכל יום וכו' וצ"ב. ולולא דמסתפינא הוה אמינא דהר"ן חולק על רבנו יונה, והוא עצמו ס"ל דהטענה עליהם היתה שהתורה עצמה לא היתה תחילת עסקם אלא כשהיו משכימים היו פונים לשאר עבודות ואח"כ היו מברכים בתורה ועוסקים בה, וזו הכוונה